Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2005–2006

30 300 X Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2006

Nr. 123

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN, VAN DEFENSIE EN VOOR ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 juni 2006

Tijdens de behandeling van de begrotingen van de ministeries van Defensie en Buitenlandse Zaken werd door het lid Szabó gevraagd om een notitie over de samenwerking tussen Defensie en BZ/OS bij het verlenen van noodhulp bij rampen in het buitenland. Met deze brief doen wij onze toezegging gestand u hierover te informeren.

Internationale context

Nederland verleent in overeenstemming met de richtlijnen van de Verenigde Naties bijstand met militaire middelen bij rampenbestrijding en humanitaire hulp in derde landen. Het uitgangspunt van deze richtlijnen is dat militaire bijstand wordt geleverd op basis van een verzoek van civiele autoriteiten dan wel van de VN en dat militair personeel en materieel onder civiele coördinatie worden ingezet. Nederland volgt deze richtlijnen omdat rampenbestrijding in eerste aanleg een civiele aangelegenheid is, waarbij militaire bijstand kan worden ingeroepen. De wijze van inventariseren van behoeften en de modaliteiten van een assisterende inzet van militaire middelen zijn in deze VN richtlijnen uitgewerkt.
Verzoeken om inzet van militaire middelen kunnen door de VN aan alle lidstaten worden voorgelegd. De landen dicht bij het ramp- of hulpgebied zullen in beginsel eerst gevraagd worden deze bijstand te leveren. Nederland reageert veelvuldig op verzoeken, ondanks de relatief beperkte omvang van bijvoorbeeld de militaire transportvloot. Bij grote nood proberen wij te leveren wat urgent en nodig is. Dit laat onverlet dat de verdeling van lasten over (westerse) landen meeweegt bij besluiten over eventuele Nederlandse militaire bijstand.

Ook de Europese Unie heeft de afgelopen maanden aandacht besteed aan een verbetering van haar coördinatie bij rampenbestrijding, inclusief de gecoördineerde inzet van militaire middelen uit de EU. Dit vloeide voort uit wens van de EU om de coördinatie bij recente rampen als de Tsunami, de orkaan Katrina en de aardbeving in Pakistan te verbeteren. De militaire

KST99236
0506tkkst30300X-123
ISSN 0921 - 7371
Sdu Uitgevers
's-Gravenhage 2006

aspecten bij rampenbestrijding omvatten vooral ondersteuning en het beschikbaar stellen van capaciteit. Het blijkt dat tijdige beschikbaarheid van transportmiddelen hierbij van groot belang is; het gaat immers vaak om inzet van (militaire) capaciteiten op korte termijn. Voorstellen om een beter inzicht te krijgen in de militaire capaciteiten die nodig kunnen zijn bij rampenbestrijding worden nu uitgewerkt. Ook wordt de beschikbaarheid van deze middelen in de lidstaten van de EU nader bekeken en wordt bezien op welke wijzen de inzet van deze middelen op Europees niveau beter kan worden gecoördineerd. Ook bij de discussie in de EU is het uitgangspunt dat civiele autoriteiten leidend zijn.

Capaciteiten, taakverdelingen en financiën

Zoals de Ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie uw Kamer meldden in een gezamenlijke brief van 8 april 2005 (kamerstuk 29 800 X, nr. 81), is er geen behoefte meer aan permanent parate noodhulpeenheden binnen de krijgsmacht. Opheffing van DART (Disaster Assistance Response Team) betekent overigens niet dat Nederland geen militaire capaciteit bij internationale rampenbestrijding meer ter beschikking zal stellen. In die gevallen waar in de toekomst een beroep wordt gedaan op militaire bijstand bij rampenbestrijding in andere landen, zal Defensie die in beginsel desgevraagd blijven verlenen.
Voor een gedetailleerd overzicht van militaire bijstand bij rampen verwijs ik u naar het in de bijlage opgenomen overzicht. In de praktijk blijkt dat in veel gevallen luchttransport is ingezet. Defensie heeft inmiddels ruime ervaring met humanitair luchttransport naar vele delen van de wereld. Defensie vervult hier een waardevolle rol als uitvoerend en serviceverlenend departement. Het departement van Buitenlandse Zaken coördineert de Nederlandse hulpinspanningen, inventariseert en stelt de behoeften. Op basis van de goede ervaring in de afgelopen jaren, zijn wij tevreden over de inzetprocedure die voor deze samenwerking tot stand is gekomen. De kosten die voortvloeien uit inzet van militaire middelen komen in het merendeel van de gevallen ten laste van het ODA deel van het humanitaire hulpbudget van Buitenlandse Zaken. Daar waar bijstand wordt verleend aan landen die niet op de OESO lijst van meest hulpbehoevende landen staan, worden deze additionele kosten zoals in internationaal verband is afgesproken uit het non-ODA deel van de BZ-begroting gedragen. Een voorbeeld van dat laatste is de steun die een Nederlands fregat verleende aan de Verenigde Staten na de orkaan Katrina in 2005. Overigens betaalt BZ alleen de additionele kosten. De vaste kosten die gemoeid zijn met het in stand houden van eenheden worden, ook tijdens inzet, gedekt uit de Defensiebegroting.

Defensie heeft naast luchttransport, ook andere verzoeken om bijstand kunnen inwilligen. Zo is op verzoek van BZ/OS in 1998 in Afghanistan een luchtverkeersleidingseenheid ingezet, die het hulpverlenende helikopterverkeer in goede banen hielp leiden. Ook is een hulpeenheid geformeerd die in Mozambique ten tijde van de grote overstromingen in 2000, met boten in korte tijd veel hulpgoederen heeft gedistribueerd. Daarnaast werd door de genie een opleiding verzorgd voor de Mozambiqaanse marine, opdat deze met gebruik van de overgedragen middelen voortaan zelf assistentie kon verlenen. In Kosovo verzorgde Defensie met inzet van Chinook-helikopters een «life line» tussen Tirana en de vluchtelingenkampen in Kukes aan de grens met Kosovo. Zonder deze helikopters zouden de vluchtelingen verstoken zijn gebleven van voedsel en andere eerste levensbehoeften.

Een nieuw instrument is de Urban Search and Rescue-eenheid «USAR.NL»; het aardbevingsreddingsteam dat eind 2003 paraat werd. Het team is geformeerd uit personeel en materieel van diverse brandweer- en

politiediensten, het ministerie van Defensie, Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR) en desgewenst van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Buitenlandse Zaken beslist over de inzet in derde landen. Defensie verleent bij inzet van USAR.NL ondersteunende diensten, zoals luchttransport.

Samenwerking tussen Defensie, Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking

Medio 1996 werd de samenwerking tussen Defensie, Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking bij noodhulp en rampen in derde landen vastgelegd in een raamovereenkomst. Deze overeenkomst omvatte ondermeer afspraken over te volgen procedures die voorkomen dat tijd verloren gaat als sprake is van een acute behoefte aan hulpverlening bij een ramp in het buitenland. Thans wordt deze overeenkomst geactualiseerd.
Een belangrijk element van de overeenkomst betrof de aanschaf van een C-130 «Hercules» transportvliegtuig, mede met ODA middelen. Doordat Defensie hierdoor de beschikking kreeg over meer luchttransportcapaciteit, werd verzekerd dat vaker met succes een beroep kon worden gedaan op militair luchttransport in die gevallen waarbij in korte tijd naar soms relatief gevaarlijke gebieden hulpgoederen vervoerd moesten worden. In de afgelopen jaren is een deel van de kosten die gemoeid waren met de vele vluchten die Defensie ten behoeve van noodhulpactiviteiten heeft uitgevoerd, met deze investering verrekend. De trekkingsrechten die voorvloeien uit de investering in 1996 uit ODA-middelen gelden tot 2016. Er is overigens flexibel omgegaan met de raamovereenkomst door ook met andere vliegtuigtypen dan de bewuste C-130 te vliegen. Een hernieuwde inzetprocedure is onlangs op ambtelijk niveau overeengekomen.

Op basis van de toegenomen complexiteit van operaties en de grotere afstanden tussen uitzendgebieden en Nederland heeft Defensie een grotere behoefte aan beschikbare strategische transportcapaciteit dan in 1996 het geval was. Dit betreft met name de beschikbaarheid van militaire capaciteit, die noodzakelijk is om op te treden in onveilige gebieden en tijdig beschikbare capaciteit om te kunnen voldoen aan de expeditionaire reactietijden. Om te kunnen voldoen aan het ambitieniveau uit de Prinsjesdagbrief zal met de huidige omvang van de luchttransportvloot niet altijd ruimte overblijven voor de inzet van militair luchttransport voor humanitaire hulp. Dit laat onverlet dat Defensie daar waar mogelijk deze capaciteit zal vrijmaken. Als er geen ruimte is voor inzet van militair luchttransport zal Defensie zorg dragen voor het inhuren van civiele capaciteit, zoals ook nu al het geval is.

Wij zijn tevreden over onze samenwerking op het vlak van bijstand bij noodhulpverlening. De modaliteiten van deze samenwerking, vastgelegd binnen de raamovereenkomst BZ/OS/Defensie, worden zoals gezegd op dit moment geactualiseerd.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
B. R. Bot

De Minister van Defensie,
H. G. J. Kamp

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking,
A. M. A. van Ardenne-van der Hoeven

Bijlage A **Overzicht inzet militaire middelen tbv rampen- of humanitaire hulp 1994–2005**

Maand jaar/	Begunstigd Land	Omschrijving activiteit	Aanvragende organisatie
1994			
08/94	Zaïre	Inzet Hercules C-130 voor het transport van watertankers. Inzet van vrachtwagens en personeel in operatie «Provide Care» t.b.v. de Rwandese vluchtelingen in de kampen bij Goma.	Artsen zonder Grenzen – Internationaal
1995			
07/95	Bosnië	Inzet Hercules C-130 voor het invliegen van 4 706 veldbedden naar Split en Tuzla t.b.v. de opvang van ontheemden uit Srebrenica.	Artsen zonder Grenzen – NL
07/95	Bosnië	Uitzending van Recce-team (5 pers.) naar Tuzla om de noodzaak en mogelijkheden inzet defensie in hulpverlening bevolking Srebrenica te inventariseren.	Defensie
07/95	Angola	Inzet Hercules C-130 en bemanningen + ondersteunend personeel (ca 35), voor de duur van twee maanden, t.b.v. humanitaire transporten.	ICRC
09/95	Bosnië	Uitvoering van een 5-tal hulpvluchten met de Hercules C-130 naar Split.	Artsen zonder Grenzen – NL
10/95	Armenië	Inzet Hercules C-130 voor transport van medicijnen en materieel.	Nederlandse Rode Kruis
11/95	Sint Maarten	Inzet Hercules C-130 en personeel t.b.v. humanitaire hulpverlening na de orkaan Luis.	Defensie
1996			
05/96	Liberia	Inzet Hercules C-130 voor transport van medicijnen en een chirurgisch team van AZG t.b.v. Liberia naar Freetown, Sierra Leone.	Artsen Zonder Grenzen – België
06/96	Bosnië	Inzet Hercules C-130 voor vervoer van een Fins forensisch team van de gravendienst en hun apparatuur van Helsinki naar Tuzla.	Fins MinBZ
08/96	Liberia	Inzet Hercules C-130 voor transport van visconserven naar Sierra Leone t.b.v. de hongerende bevolking van Monrovia, Liberia.	World Food Programme
09/96	Tjetsjenië	Inzet Hercules C-130 voor het vervoer van medijnen en materieel van ICRC.	ICRC
10/96	Liberia	Inzet Hercules C-130 voor transport van «high energy biscuits» naar Sierra Leone voor Liberia.	World Food Programme
10/96	Zaïre	Inzet Hercules C-130 voor het vervoer van een veldhospitaal naar de Kivustreek (Uvira).	ICRC
11/96	Zaïre	Vervoer per Hercules C-130 van medisch materiaal en een medisch team van Memisa naar Rwanda, t.b.v. de slachtoffers van de onlusten in de Kivu-streek.	Memisa Medicus Mundi
11–12/96	Zaïre	Vervoer van noodhulpgoederen en logistieke middelen, per K-DC-10, t.b.v. de slachtoffers van de onlusten in de Kivu-streek. In totaal **4 vluchten** naar Entebbe (Oeganda).	UNICEF & WFP

Maand jaar/	Begunstigd Land	Omschrijving activiteit	Aanvragende organisatie
1997			
2–3/97	Zaïre	Vervoer van noodhulpgoederen per K-DC-10, t.b.v. de slachtoffers van de onlusten in de Kivu-streek. In totaal **4 vluchten** naar Kinshasa/ Entebbe.	UNICEF
05/97	Iran	Vervoer van tenten, dekens en overige noodhulp-goederen (32 MT) naar Mashhad na een zware aardbe-ving (K-DC10)	DHA
07/97	Polen	Vervoer van Pompen en materieel van de transporteeheden MinDef n.a.v. overstromingen (C-130).	MinDef/Verkeer en Waterstaat
07/97	Tjechië	Vervoer van hulpgoederen/pompen na overstromingen (C-130).	MinDef/Leger des Heils
11/97	Somalië	Vervoer per K-DC-10 van BP5 biscuits en medicijnen (ORS) naar Kenya t.b.v de slachtoffers van de overstro-mingen in Somalië.	UNICEF
12/97	Congo	Vervoer van hulpgoederen naar Oost-Kongo (wegens intrekken overvliegpermissie door Kinshasa en Khartoum onverrichter zake retour).	Memisa
1998			
01/98	Burundi	K-DC10 naar Oeganda met 55 MT UNIMIX.	UNICEF
02/98	Afghanistan	Inzet Luchtverkeersleiding voor Heli-operatie Bamian.	OCHA/ UNDAC
02/98	Somalië	Inzet K-DC10 (full cargo Medicijnen + cholerakits) naar Nairobi.	UNICEF
04/98	Oeganda	Infuusvloeistoffen i.v.m. cholera.	AZG
07/98	DR Congo	Medicijnen. 2 x pendelvlucht vanuit Libreville, Gabon.	UNICEF
11/98	Midden Amerika	Luchttransport, DART en mariniers ingezet bij bestrijding gevolgen orkaan Mitch.	Bilateraal
1999			
04/99	Albanië	Inzet C-130 voor bladdertanks V&W naar Tirana: **2 vluchten.**	UNHCR
04/99	Albanië	Inzet C-130 voor 17 MT voedsel naar Tirana, inzet Chinooks voor bevoorrading kampen aan de Kosovaarse grens. Assistentie aan UNHCR voor relocatie van Kosovaarse vluchtelingen. Hulp Korps Mariniers bij opbouw vluchtelingenkamp.	WFP/UNHCR/NRK
06/99	Macedonië	Vervoer per C-130 van X-ray unit naar Skopje. Inzet genie voor constructie opvangkampen.	IOM/UNHCR
07/99	Kosovo	Inzet Geniehulpbataljon.	Bilat/UNHCR
07/99	Kosovo	Vervoer per C-130 Hercules van prefabhuizen vanuit Ancona naar Pristina **2 vluchten.**	UNHCR
08/99	Turkije	Inzet F-60 transport speurhonden naar Istanbul i.v.m. aardbeving.	NRK
08/99	Turkije	Inzet C-130 voor transport AFFF blusschuimen RISC/Shell deskundigen.	RISC/Shell
08/99	Turkije	Inzet KDC-10 Cargo AFFF.	NRK/RISC
08/99	Turkije	Inzet C-130 voor vuilwaterpompen.	RISC/Smit
08/99	Turkije	Inzet KDC-10 voor vuilwaterpompen.	RISC/Smit
12/99	Venezuela	Inzet Orions vanaf Curacao.	Bilateraal

Maand jaar/	Begunstigd Land	Omschrijving activiteit	Aanvragende organisatie
2000			
02/00	Mozambique	Inzet genie (boten) bij hulpdistributie. Inzet deel van DART.	UNDAC
04/00	Zimbabwe	Inzet KDC-10 dekens/plastic sheeting.	NRKIFRC
06/00	Indonesië	Inzet verkenningshelikopter na aardbeving op Sumatra.	UNDAC
09/00	Albanie	C-130 Laboratarium uitrusting.	Merlin
2001			
01/01	El Salvador	Aardbeving. Inzet KDC-10 (tenten, dekens etc).	NRK
03/01	Oekraine	Overstroming. Inzet C-130 (3 tot 4 vluchten) pompen en buizen.	BZ/V&W
10/01	Iran	Vanwege Afghanistan conflict. Inzet KDC-10 WFP-voorraden van Brindisi (Italië) naar Mashad (Iran).	WFP
12/01	Tadjikistan	Vanwege Afghanistan conflict. Inzet C-130 Brussel–Dushanbe.	Unicef
12/01	Italie	Vanwege Afghanistan conflict. Inzet KDC-10 Eindhoven–Brindisi (Italië).	WHO
2002			
06/02	Syrië	Inzet UNDAC-lid voor verkenning damdoorbraak.	UNDAC
2003			
/03	Irak	Inzet Fokker 60 voor humanitarian air service.	OCHA
12/03	Iran	Aardbeving in Bam. Inzet KDC-10.	NRK
2004			
02/04	Marokko	Aarbeving. Luchttransport tbv USAR.NL.	Bilateraal
12/04	Sri Lanka/Indonesie	Tsunami. Luchttransport, pendelvluchten in Azie gedurende 3 weken (KDC-10).	NRK
12/04	Indonesie	Tsunami. Inzet luchtverkeersleiding op luchthaven van Meulaboh.	Bilateraal/UNDAC
2005			
02/05	Indonesie	Tsunami. Genie voor brugslag NAVO materieel.	NAVO
09/05	VS	Inzet HM van Aemstel na orkaan Kathrina.	VS
11/05	Pakistan	Aardbeving. Luchttransport, inzet veldhospitaal (incl. perosneel), levering tenten, kachels.	VN/Pakistan/NAVO
2006			
05/06	Suriname	Overstromingen. Luchttransport, hulpgoederen; inzet HM Rotterdam incl. 4 x Lynx helikopters.	UNDAC/Bilateraal